

A főigazgató beszámolója a 2005. évről

1. Összefoglaló értékelés

A teljes, az ARTISJUS által képviselt és a más magyar közös jogkezelők továbbá a külföldi sugárzó szervezetek részére 2005-ben beszedett jogdíjösszeg 11.384.541 ezer forint volt. Ez az előző évi bevétel 99,9 százaléka volt. A belföldről származó jogdíjakból a zenei jellegűek összege csak 97,4 százaléka az előző évinek, de ez a csökkenés a televíziók korábbi tartozásainak kifizetéséből adódó 2004-es rendkívül magas összeghez viszonyítva következett be. Az összbevételből a magyar közös jogkezelő szervezetek (MAHASZ, Filmjus, Hungart és az Előadóművészi Jogvédő Iroda) részére az előző évihez képest 21 százalékkal magasabb összeget utaltunk át a saját bel- és külföldi jogosultjaik közötti felosztásra.

A működés kiadásai 1.761.038 ezer forintot tettek ki, 10,2 %-kal haladták meg az előző év kiadásait. Ebből a személyi kiadásokra 45 %-ot, az alkalmazottak utáni társadalombiztosítási költségekre 13 %-ot, a dologi kiadásokra 42 %-ot kellett fordítani. Az üzleti tervben meghatározott és jóváhagyott lehetőséget 99 %-ban merítettük ki. A beruházások teljes volumene 495.462 ezer forint volt, amelyben a számítástechnikai ráfordítások összege 258.861 forinttal jelenik meg.

Az előző évi jelentésben megfogalmazott terveket, elvárásokat egy kivételével sikerült teljesíteni. A szerződés alapján képviselt személyi kör lényegesen kibővült. Az ún. üres kazetta jogdíjakból származó bevételek a megváltozott külső körülmények dacára azonos szinten maradtak. A hangfelvétel kiadást illetően mindeddig az ARTISJUS kezében van a Magyarországon a nemzetközi hangfelvétel előállítók Magyarországon bejegyzett leányvállalatai által kiadott hangfelvételek jogosítása és a kiadás ellenőrzése. A jogok érvényesítéséről szóló európai irányelv átültetése során a magyar szerzők, közös jogkezelők további jogi eszközökhöz jutottak. Sikerült szilárd szerződéses alapra helyezni és érdemlegesen javítani az együttműködést az internetes és távközlési hozzáférés- és tárhely szolgáltatókkal is. Az ellenőrzést viszont erősíteniünk kell.

A feladatokat lényegében változatlan emberi erőforrásokkal, csupán 1 %-os létszámemelkedéssel és 9 %-os alkalmazotti mobilitással, az év végére 162 munkatárssal láttuk el. A növekvő adatmennyiség feldolgozásának hatékonysága csak munkaszervezéssel és számítástechnikai eszközökkel növelhető. Jóllehet az év közepén éles üzemi használatba vett új számítástechnikai rendszerünk még beüzemelési nehézségekkel működött, az időlegesen függő számlára kerülő összegek aránya például a nyilvános előadások adatai első feldolgozási körében évi 7,8%-ra csökkent. Ez az arány a hazai és nemzetközi adatbázisokkal legkevésbé támogatott területen, a filmjogdíjaknál a legmagasabb (31%), bár ez is évről évre csökken.

2. A képviselet köre. A választott testületek döntései

2.1. 2005-ben kissé szűkült az ARTISJUS által képviselt jogok köre. Alapszabályának és belső szabályzatainak módosításával megszüntette a zeneszerzők és zeneműkiadók reprográfiai díjigényei képviseletét. Ennek oka a felügyeleti szerv intézkedése volt. Eszerint mivel a hatályos Szerző Jogi Törvény a kották magáncélú másolását is engedélyhez köti, a zenei jogosultak nem részesedhetnek a nyomtatott művek magáncélú másolásával okozott jogdíj kiesés kompenzálására bevezetett, a másoló készülékek árába és az üzleti jellegű működtetésének bevételeibe foglalt jogdíjból. Az ARTISJUS mindazonáltal tagja maradt a Magyar Reprográfiai Szövetségnek.

Az audiovizuális művek írói részének tekintetében, az ún. üres kazetta jogdíjak és az ún. kábeltévé jogdíjak közös kezelésében is változott az ARTISJUS tevékenysége. Az ilyen címen beszedett összegek bel- és külföldi jogosultak közötti felosztása – első ízben a 2005-ben beszedetteké - 2006-tól a FILMJUS feladata lesz. Bizonyos, adathiány miatt még fel nem osztott korábbi jogdíj maradvány összegek is átkerültek a FILMJUS-hoz.

E változások nyomán módosították az ARTISJUS-t bejegyző NKÖM Közleményt is és erről tagjaink alapszabályszerűen, egyenként megfelelő értesítést kaptak.

Az ARTISJUS közös jogkezelői képviseleti jogának alapjai – tagsági megbízás, jogszabály, kölcsönös képviseleti szerződések - bővültek az írásbeli megbízásos (de tagság nélküli) képviseleti joggal. Az év folyamán 2898 ilyen megbízást kaptunk magyarországi szerzőktől és jogutódoktól. A megbízás az ARTISJUS által képviselt összes jogtípusra szól, általában területi korlátozás nélkül (304-en csak Magyarország területére adták a megbízást).

Az ARTISJUS Egyesület teljes jogú tagjainak létszáma az egyes tagcsoportokban: könnyűzeneszerzői és zeneszövegírói osztály: 912, komolyzeneszerző osztály: 190, irodalmi osztály: 101, zeneműkiadói osztály:18. A tagok közül néhányan korlátozták az ARTISJUS képviseleti jogát: 16-an választották az egyedi joggyakorlást az internetes interaktív hozzáférés joga, hárman az eredeti vezetékes közvetítés joga és egy-egy fő pedig a nyilvános előadás illetve a műholdas közvetítés joga tekintetében.

Az ARTISJUS egyénekenkénti képviseleti megbízóinak száma tehát (a rendes tagoké és képviseleti megbízást adóké) 2005 végére összesen 4119 főre emelkedett. Emellett most 83 külföldi zenei és irodalmi közös jogkezelő szervezettel van kölcsönös vagy egyoldalú képviseleti szerződésünk. Ezek gyakorlatilag lefedik a világ minden olyan országát, ahol magyar zenei műveket juttatnak el a közönséghez.

A zenei jogosultakat és a műveket naprakész dokumentált állapotban mutató adatbázisaink néhány összefoglaló adata:

művek száma: 563.881

magyar művek száma: 180.620

2005-ban regisztrált művek száma: 19.129

2005-ban regisztrált magyar művek száma: 7.240

a jogosultak száma: 130.058

a magyar jogosultak száma: 19.944

2005-ban regisztrált jogosultak száma: 10.287

2005-ban regisztrált magyar jogosultak száma: 1.279

2.2. Az Egyesület választott tisztségviselői körében az év során nem volt változás. 2005 novemberében a Vezetőség egyhangú titkos szavazással újra Bródy Jánost választotta – az Alapszabály szerinti két éves időszakra – elnökévé. A Vezetőség az év során nyolc alkalommal ülésezett, gyakorolva az Alapszabályban előírt döntési kötelezettségeit és jogait.

A Felosztási Szabályzatot a Vezetőség a következők értelmében módosította:

-az ún. üres kazetta jogdíjából - meghatározott feltételekkel, első ízben a 2005-ben beszedett jogdíjából – az ún. szerzői kiadásban megjelent hangfelvételeken kiadott művek szerzői is részesednek,

- az üres kazetta jogdíjak felosztása a jövőben a kiadott példányszámhoz (nem pedig az azért fizetett jogdíjak összegéhez) igazodik,

- az „üres kazetta” és a „kábeltelevíziós” jogdíjakban csökkent a szerzői részesedés a hangfelvétel előállítói rész növekedése illetve megjelenése miatt (ez jogszabály módosítás következménye).

A Vezetőség döntése nyomán fontos szabályváltozás még, hogy a közös jogkezelésre megbízást adó érintett jogosultak műbejelentéseit az Egyesület - 2005. április 15-től - ingyenesen elfogadja, regisztrálja.

A Vezetőség idén is megújította a szerzői szakmai bizottságait. Ezek a következők: a Műfaji Besorolási Bizottság, az Átdolgozási Bizottság és a Zenei és Irodalmi Alapítványok munkáját segítő véleményező-előkészítő bizottságok.

A Vezetőség felülvizsgálta az ARTISJUS alapítványi kultúratámogatási tevékenységét is és elhatározta, hogy azt kiterjeszti. A módosítás nyomán 2006-ban mód lesz az alap- és középfokú zenei oktatás díjakkal, anyagi elismerésekkel való támogatására. Az ARTISJUS létrehozta Irodalmi Alapítványát is, amelyet a továbbiakban az irodalmi sugárzási jogdíjakból levont szociális-kulturális célú (10%-os) jogdíjrészek táplálnak. Az Alapítvány pénzjutalmakat és ösztöndíjakat fog adni a magyar íróknak, fordítóknak, kritikusoknak.

Az ARTISJUS szerzői és zeneműkiadói Választmánya 2005-ben kétszer ülésezett és megállapította illetve elfogadta az Egyesület üzleti terveit, kezelési költség levonásait, szervezeti és működési szabályait és éves üzleti általános és számszaki beszámolóit. A Felügyelő Bizottság ugyancsak kétszer ülésezett.

2.3. Az egyes tagsági osztályok részére, sajátos érdekeikre, műfajokra szabva 2005-ben is külön-külön közös jogkezelési szakmai tájékoztatókat, tanácskozásokat tartottunk. Megújítottuk internetes honlapunkat, amely az első oldalon is dinamikus felülettel érdekes, naprakész tájékoztatást nyújt jogosultaknak és felhasználóknak egyaránt.

A konzultációs kapcsolat különösen intenzív volt a zeneműkiadók tagosztályával: megtárgyaltuk a művek bejelentésének, az adatcserének, az elszámolásoknak – a nemzetközi szabványokat is figyelembe vevő - módját. A nagy nemzetközi zeneműkiadói képviselők (alkiadók) a CWRF 2.1. nemzetközi szabvánnyal 426.132 új vagy változó adatú külföldi zeneművet jelentettek be 2005-ben az elektronikus háttér adatbázisunkba.

A komolyzenei szerzőinkkel való kapcsolatot az elmúlt évben az is erősítette, hogy Hollós Máté vezetőségi tagunk és Babits Antal tagunk sikeres interaktív előadás- és interjú sorozatot kezdtek neves komolyzenei szerzőinkkel a műfaj népszerűsítése érdekében. (Az egyes beszélgetések időpontjáról és tárgyáról honlapunk főoldalán, a hírek rovatban adunk előzetes tájékoztatást.) Az ARTISJUS székház ötödik emeletén állandó kiállítás nyílt a magyar komolyzene XX. századi kiemelkedő alkotóiról. A második emeleten előkészületben van az ugyanilyen könnyűzenei kiállítás.

2.4. Jogszabályi kötelezettség vagy szerződés alapján továbbra is beszedünk és felosztásra átadunk jogdíjakat más magyarországi közös jogkezelő szervezeteknek is. Velük nemcsak a díjszabás megállapításában és a felhasználókkal való tárgyalásokban működünk szorosan együtt, hanem az ún. kalóz, különösen a jogsértő online felhasználások elleni küzdelemben, szerzői jogi tárgyú felvilágosításban és a szerzői- és szomszédos jogi érdekérvényesítésben is. Erre alapított közös szervezetünkre, a ProArt Szövetség a Szerzői Jogokért egyesületre évente mintegy 30 millió forintot fordítunk.

3. Kapcsolatok a zene használóival

3.1. Díjszabásaink alkalmazása során folyamatos kapcsolatban vagyunk a zene üzletszerű felhasználóival. Ez nem csak a rendszeres ellenőrzést jelenti, hanem esetenként a változó üzleti körülmények követését is, például esetenként általános hatállyal meghirdetett díjkezdvmények felkínálását. Ezek (például az ún. üres kazetta jogdíjak körében) minden esetben csak a folyamatosan jogkövető felhasználóknak állnak rendelkezésre - megfelelő garanciákkal. A felhasznált zeneművekről szóló adatszolgáltatás körében ügyintéző munkatársaink napi kapcsolatban vannak a rádiók, televíziók, hangfelvétel kiadók, koncertszervezők ügyintézőivel. Bővül azon zenefelhasználók köre, akik – egyeztetett formátumban – elektronikusan közlik az adatokat. 2005-ben – a számos kereskedelmi rádió mellett – már 11 televízió is valamilyen elektronikus módon közölte a felhasznált művek adatait.

Az év második felétől adminisztratív segítséget nyújtunk abban az állami kulturális programban, amelynek célja a vidéken könnyűzenei műsorokat szervező, befogadó klubok működésének támogatása („PANKK”).

Rendszeresen kapcsolatot tartunk a jelentős felhasználói érdekképviselőkkel, mint például a hangfelvétel előállítói, kábeltelevíziós és helyi rádiós, televíziós országos szövetségekkel. A szervezetek év közbeni konferenciáin való megjelenésünk, az ottani tájékoztatás és eszmecsere elősegítik a következő évi díjszabásaink kialakítását megelőző egyeztető tárgyalások sikerét is. Másrészt egyre erőteljesebb, esetenként intézményessé vált a felhasználók fellépése, érdek érvényesítése nemcsak a jogdíj szintjének mérséklésére, de egyáltalán a jogdíjfizetési köteleesség megszüntetése érdekében is.

3.2. A zenei (és elenyésző arányban irodalmi) nyilvános előadások nettó jogdíjbevételei az előző évhez képest 10,8 %-kal, a 3.6 %-os inflációt figyelembe véve reálértéken 6,5 %-kal növekedtek. Ez a növekedési arány három éve lényegében változatlan. Mindehhez azt is figyelembe kell venni, hogy 2005-ben a jogdíjmérték átlagosan 5,5 %-kal volt magasabb, mint 2004-ben. A mintegy 33.000 jogdíjfizető ügyfelünktől a bevételek 90 %-a jogvita nélkül folyik be. A fennmaradó 10 százalék követelés-érvényesítés még mindig jelentős munkát ad és költséget okoz: évi mintegy 18.000 fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet és 500 polgári peres keresetet adunk be a bíróságokhoz, mintegy 60 millió forintot költünk csak per- és végrehajtási illetékre. Szerencsére a „jogvita” rész évről évre kisebb hányadát teszi ki a bevételeinknek.

Az összes nyilvános előadási jogdíjból a vendéglátóipar 69,9%-ot, az egyéb nem koncertszerű nyilvános zenefelhasználók (például háttérzenét szolgáltató üzletek) 21,2 %-ot, a koncertek, egyéb élő előadások szervezői pedig 8,9 %-ot fizettek. Bár az élőzenei jogdíjbevételek aránya a gépi zene szerepének folyamatos növekedése miatt az összbevételben egészében lassan csökken, a szórakoztató élőzene (koncertek stb.) szerzői jogdíjai önmagukhoz képest egy év alatt 10,2 %-kal, az elmúlt két év átlagában 14,5 %-kal bővültek.

3.3. Az ARTISJUS 2005-ben 317 rádió- és televízió sugárzó (műsorszolgáltató) szervezettel állt szerződéses kapcsolatban. Közülük egy fontosabb (Viasat TV) az év folyamán külföldre helyezte át a közvetlen vételre szánt műholdas sugárzó (músor „fellövő”) tevékenységének a helyszínét s így bár Magyarországra sugároz, az Európai Unió jogszabályai alapján a jogdíjat külföldön fizeti. A kitelepülési folyamat a sajtó szerint folytatódik, mert a magyar médiajogi engedélyek sokkal drágábbak, a fizetési feltételek kedvezőtlenebbek, mint a szomszédos országokban. Ha ez a folyamat erősödik, az hosszabb távon igen komolyan érintheti a műholdas sugárzási jogdíj bevételeket. A rádiós sugárzási jogdíjak az előző évi összeg 98,9 %-át, a televíziós a 81,6 %-át tette ki. Az előző évben a rádiós jogdíjak emelkedése ugrásszerű, 30,2 %-os volt, a televíziók pedig tavaly többéves tartozásaikat is kifizették. Így a 2004-es év eredményét nem lehetett megismételni. A kereskedelmi műsorszolgáltatók jogdíj fizetési teljes egészében reklám bevételeik nagyságától függenek, ezek teszik ki sugárzási jogdíj bevételeink túlnyomó részét. A helyi/regionális rádiós és televíziós piac jelentősége gazdasági szempontból kicsi, az ilyen szervezetek befizetései a sugárzási szerzői jogdíjaknak összesen csak 5 %-át adják.

A rádió és televízió műsorok egyidejű internetes közönséghez közvetítése („simulcasting”) jogdíj nem jogdíjai összességükben még mindig csak mintegy 20 millió forintot tesznek ki. Az eredeti internetes műsorszolgáltatása, az ún. webcasting, jogdíj hozama ennél is sokkal kisebb, körülbelül csak 2 millió forint. A fő ok, hogy a szolgáltatók egyelőre szinte kizárólag csak kis non-profit szervezetek. Az ilyen rádiók száma mindenesetre rohamosan nő.

A 466 általunk nyilvántartott, velünk szerződésben álló magyarországi vezetékes műsorelosztó („kábeltelevíziószolgáltató”) mintegy 2.1 millió háztartást, a magyar háztartások körülbelül 58 százalékát szolgálja ki. Az általuk továbbközvetített televíziós műsor csatornák száma 2005-ben már elérte a 120-at. A fizetett jogdíj – amiben a nagyobb rész nem a zeneszerzőké és zeneműkiadóké, hanem az eredeti sugárzó szervezeteké, előadóművészeké, filmelőállítóké, filmszerzőké és hangfelvétel előállítóké – csak 1,3 %-kal növekedett. A bevétel gyakorlatilag változatlan mértékének itt is főleg az előző év kiugróan magas bázis adata az oka. A kábeltelevíziózás legjobban fejlődő része a külföldről, műholdon át, kódoltan eredeztetett műsorok továbbközvetítése. Itt a jogdíj bevétel (ez – alacsonyabb díjmértékkel - egészében a zenei jogosultakat illeti) 24 %-kal növekedett az előző évhez képest.

3.4. A MAHASZ adatai szerint a hazai lemezadások 2000 óta 35 %-kal estek vissza. A zenei hangfelvételek jogosításának legutóbbi 25 %-os csökkenésének mégis máshol vannak a fő okai. Ezek a következők:

- állandóan nő azoknak a partnereinknek a száma, akik már eleget tudnak tenni az ún. BIEM-IFPI típusú szigorúbb elszámolási rendnek és így ebbe az alacsonyabb jogdíj kategóriába kerülnek (2005-ben már 22 ilyen szerződésünk volt);

- az európai vámhatárok megszűnésével egyre ellenőrizhetlenebb a magyar piacra, magyar repertoárt kiadó hangfelvétel előállítók tevékenysége; az előállítást – jogosítást más, olyan európai országba helyezik, ahol nem hatékony vagy egyáltalán nem működik a sokszorosító üzemek ellenőrzése;

- fokozódik a magyarországi lemezadások külföldi jogosítása, amiben néhány nagy nyugat-európai közös jogkezelő szervezet a rövidtávú nyeresége érdekében szorosán együttműködik a hanglemez világpiacon uraló négy nagy nemzetközi konzernnel;

- bár csökkenő jelentőséggel, de folyik az olcsó írható CD-re történő kereskedelmi célú „kalóz” másolás is.

Az ARTISJUS zavartalanul jogosítja a zenei jogosultak jogai tekintetében az audiovizuális művek zenéjének példányonkénti értékesítésre való többszörözését a zenés DVD-k körében. Az ugyanilyen céllal DVD-n többszörözött filmeknél viszont elvi pereket kell folytatnunk az igényérvényesítés érdekében, mert Szerzői Jogi Törvényünk nyelvtanilag pontatlan fogalmazása a videó forgalmazók számára teret ad a kötelező közös jogkezelés fennálltának vitatására.

3.5. Az interaktív internetes, ún. online zenefelhasználás díjszabását 2005-re tovább differenciáltuk és finomítottuk azzal a céllal, hogy segítsük a jogszerű elektronikus zenekereskedelmet és azoknak a honlapoknak a működését is, ahol csak egy-egy művet, műrészletet használnak fel a honlap érzelmi gazdagítására. Az általunk jogosított, most már hagyományosnak mondható „letöltés” szolgáltatások: telefon zenei jelzőhang (csengőhang midi, polifónikus, true tone formában), zeneletöltés (track, teljes album, videoklip), filmletöltés. A csak meghallgatható tartalmak szolgáltatása: „intrók”, honlapok háttérzenéje, zenei adatbázisok (MR Kincsestár, BMC), hangfelvételek eladásához műrészletek, filmkínálat eladásához filmrészletek, „trailerek”.

A megkötött szerződések és jogosított honlapok száma négy év alatt jelentősen, 97-re illetve 125-re nőtt. Az év során holland, amerikai, svájci és német székhelyű szolgáltatókat is jogosítottunk a Magyarországra irányuló interaktív zenekereskedelemre. Több tartalomszolgáltatónk ún. digitális jogkezelő rendszert („DRM”-et) is alkalmaz, ami valójában nem is jogkezelés, hanem a fogyasztónál a felhasználás szoftverrel, kódokkal való ellenőrzése illetve korlátozása.

2005-ben az interaktív online felhasználások területén 5250 mű 11.896 forgalmi adata (előfordulásai) szerint osztottunk fel jogdíjakat.

A jogosított „online” zenehasználat egyelőre csak a mobil telefon csengőhang körében eredményez érdemleges jogdíj bevételt: ez a mintegy 40 millió forint az összes interaktív online jogdíjbevételek mintegy 85 százalékát adja.

Az engedély nélküli online felhasználások, a tömeges letöltést kínáló jogsértő oldalak feltérképezését, eltávolíttatását 2005-ben kezdte meg az általunk is alapított ProArt. Az év során több mint ezer hivatalos felszólítást küldtek az ilyen tartalmak eltávolítását kérve az internet szolgáltatótól.

3.6. Az üres kép- és hanghordozók árába foglalt, vagyis az ún. „üres kazetta” jogdíjából a bevétel 8,3 %-os növekedést mutatott 2005-ben.. Amint ez ismeretes, ezek a díjak a magáncélú másolások miatt elszenvedett szerzői, előadóművészi, hangfelvétel kiadói, filmgyártói jogdíj kiesést hivatottak kompenzálni. Az üres kazetta jogdíjak összességének változatlansága mellett ez egyre kevésbé sikerül, mert a magáncélú másolás gyakorisága növekszik. Ennek okait tavalyi jelentésünkben részletesen elemeztük, itt azokra csak címszavakban utalunk: európai vámhatárok megszűnése, ellenőrizhetetlen EU áruforgalom, az üres kazetta jogdíjszint európai jelentős különbségei illetve négy-öt tagállamban ennek teljes vagy gyakorlati hiánya, illegális internetes kereskedelem. Mindezzel szemben 2005-ben keveset segített a bevezetéskor oly hatékony hologramos címkénk további használata és a kereskedők másodlagos felelőssége a jogdíj megfizetése nélkül forgalmazott üres hordozókért.

A tavalyi érvekhez kiegészítésül most néhány olyan, közvélemény kutató cégek által 2005 júliusa és augusztusa során gyűjtött, elemzett statisztikai adatot is közlünk, amelyek bizonyítják a magáncélú másolások további terjedése és a jogdíjak változatlan összege közötti ellentmondás meglétét. A felmérést a GfK cég illetve - a Sziget Fesztiválra vonatkozót - a Free Association Kft. végezte:

- Magyarországon 1 millió háztartásban van másolt CD, 750 ezer háztartásban másolt DVD, a Sziget Fesztivál látogatóinál ez az arány 72 – 92 % illetve 52 %;

- ezek az emberek havi 2,7 CD-t, 2,5 DVD-t másolnak, a Sziget látogatóinál ez a gyakoriság 6,8 illetve 1,8 ,
- körülbelül 1 millió ember használ zenei fájlok (például mp3) lejátszására alkalmas tároló és lejátszó hordozható készüléket és a lakosság 11.2 %-a használ egy vagy többféle memóriakártyás készüléket, a „szigetlakóknál” a használati arány 46% illetve 48%. A használt MP3 készülékek 31 %-ában cserélhető memóriakártya van;
- a hordozókra másolt tartalom a CD-nél 86 %-ban, a DVD-nél 95 %-ban olyan művekből áll, amelyekért a kereskedelmi forgalomban jogdíjat kellene fizetni (a másolt szoftverek nem számítottak bele ebbe az arányba);
- az MP3 lejátszóra havonta átlagosan 51,3 zeneszámot töltenek le, 52 %-ban ingyenes internet tárhelyről (a 25-29 éves „Sziget” látogatók havi 161-et), a memóriakártyás készülékekre pedig az emberek 23 %-a zenét, 12%-a filmet és 13%-a nem saját felvételű képet is rögzít.

Díjszabásunk alkalmazása során – egyeztetve a legfontosabb üres hordozó importőrökkel – a DVD és a memóriakártya jogdíjak tekintetében is szigorú feltételektől függő, de az azokat teljesítő minden jogdíjfizető által igénybe vehető kedvezmény rendszert dolgoztunk ki és vezettünk be a jogszerűen eljáró DVD- és memóriakártya-importőrök részére. Ezzel a lehetőséggel 32 DVD és 24 memóriakártya importőr élt.

Az európai összehasonlításban is méltányos díjszabásunk és a fent idézett másolási statisztikák ellenére az év folyamán két olyan egyesületet is bejegyeztek, amelyek alapszabályba foglalt fő célja a szerzők és kiadók ilyen jogdíjainak eltörlése. Az intenzív sajtóhadjáratuk közepette nehezen sikerült velük szerződésben elfogadtatni a 2006-os díjszabásunkat. Céljaik persze változatlanok.

Sajnos a Legfelsőbb Bíróság 2006. elején egy büntető ügyben úgy foglalt állást, hogy az üres hordozó jogdíj megfizetésének elmulasztása/megtagadása nem bűncselekmény, mert büntetőjogi értelemben nem jelent jogsértést. Ez a felsőbb bírósági ítélet a mai körülményeink között lehetetlenné teszi a jogsértés miatti hatékony fellépést.

4. Nemzetközi kapcsolatok

4.1. A külföldi zenei és irodalmi repertoár magyarországi és a magyar repertoár külföldi képviselőjének pénzügyi adataira egészében az jellemző, hogy az ARTISJUS a jogdíj bevétel mintegy felét külföldieknek és külföldiek magyarországi zeneműkiadói képviselőinek fizeti ki, míg a magyar szerzők teljes jogdíj bevételének csak mintegy 6 %-a származik külföldről. Az ARTISJUS a több mint kétszáz közös jogkezelő közül egyike annak a mintegy húsznak, amelyek zenei repertoárja megtalálható a CISAC Common Information System (CIS) „CIS-Net” nemzetközi, online elérhető adatbázisán. A 2005-ben indult ISWC nemzetközi zenemű kód kiosztás első próbájának eredményeként eddig több mint 1500 magyar zeneműre adtuk ki a kódokat, amelyek az interneten bárki számára hozzáférhetőek.

4.2. Többoldalú nemzetközi kapcsolataink fő színtere a közös jogkezelő szervezetek három nem kormányközi nemzetközi szervezete, a CISAC, a BIEM és az európai uniós GESAC. Az ARTISJUS főigazgatója tagja a CISAC és póttagja a BIEM Igazgatótanácsának. A főigazgató a CISAC Európai Bizottságának elnökeként a 2005-ös zágrábi ülészakon kezdeményezője volt a délkelet-európai közös jogkezelő egyesületek szorosabb együttműködésének és résztvevője az ennek nyomán létrejött Munkabizottságnak. A CISAC Európai Bizottságának és a budapesti székhelyű Regionális Irodájának az a fő feladata, hogy segítse a kelet-európai közös jogkezelést. Az év folyamán némi előrelépés történt a kisebb közös jogkezelők számára alkalmas jogkezelő szoftver kiválasztásában (COSIS). A Regionális Iroda 2005-ben is megszervezte hagyományos budapesti jogkezelési szemináriumát, ahova szinte valamennyi kelet-európai közös jogkezelő szervezet elküldte vezető munkatársait. A szemináriumon előadást tartottunk az ARTISJUS gyakorlatáról. Rendszeresen konzultálunk az európai közös jogkezelés időszerű kérdéseiről egyrészt a kis- és közepes méretű európai közös jogkezelő szervezetekkel, másrészt külön a szomszédos országok ilyen szervezeteivel.

Az ARTISJUS ügyvédje, dr. Faludi Gábor tagja a CISAC és a GESAC Jogi Bizottságainak.

Az ARTISJUS a CISAC Szerzői Tanácsai közül az irodalmi-audiovizuális tanácsban (CIADLV) játszik fontosabb szerepet: Fábri Péter vezetőségi tag a 2005-ös ülésen fejezte be két időszakig tartó elnöki teendőit. Részt veszünk a CISAC és a BIEM a közös jogkezelés napi gyakorlatával, koordinálásával, szabványaival és a közös DRM kifejlesztésével foglalkozó technikai bizottságaiban is (Rádió és Televízió Technikai Bizottság, ún. CIS Napok, BIEM Tarifa- és Páneurópai Audit Bizottságai). A CISAC Igazgatótanács az év során jóváhagyta a közös adatbázisok, szoftverek és szabványok használati díjait.

A kétoldalú kapcsolataink – a konkrét ügyek elintézésén kívül – elsősorban a másoknak való szakmai segítségnyújtást szolgálják. 2005-ben konzultációt tartottunk a horvát és az ukrán közös jogkezelő munkatársaival és tájékoztatást adtunk a közös jogkezelést Európában (Angliában és Magyarországon) tanulmányozó thaiföldi kormánydelegációnak.

4.3. A 2004-es főigazgatói beszámoló részletesen elemezte az Európai Bizottság törekvéseit arra, hogy központosítsa a zenei szerzői jogok európai közös jogkezelését hogy így a négy amerikai zeneipari konszernnek (a világpiac legalább 80 %-át ők ellenőrzik) legfeljebb csak négy nagy, az összes szerző és zeneműkiadó jogait kezelő európai engedélyező partnere legyen. A tervek szerint ezt először az online jogok tekintetében kényszerítenék ki. Az EU Bizottsága mellékesnek tekinti, tudomásul veszi, ha ezzel a nemzeti kultúrákat támogató helyi közös jogkezelők gazdaságilag ellehetetlenülnek, majd megszűnnek. A Bizottság eszköze ehhez a versenyjog. Akcióit arra az elméletre alapozza, hogy a szerzői jog nemzetközi egyezményekben rögzített alapelvei csak e jogok meglétére vonatkoznak, de a tényleges gyakorlásuk során már nem érvényesek, hanem a joggyakorlásra (engedélyezésre) a versenyjog szabályai - például a területi korlátozások tilalma a belső piac keretein belül – alkalmazandók minden kivétel nélkül, mint bármely termékre és szolgáltatásra. Így teremtenek a filmek piacához hasonló helyzetet, vagyis a nagy amerikai zeneműkiadók kezében lévő európai jogosító monopóliumokat (az európai szerzők kizárásával) - a versenyjog eszközével!

A legfontosabb fejlemények 2005-ben ebben a folyamatban a következők voltak.

Az EU Bizottsága, mint versenyjogi hatóság májusban az összes európai zenei közös jogkezelő szervezettől, így az ARTISJUS-tól is tájékoztatást kért a kölcsönös képviseleti szerződések tartalmáról. A Bizottság októberben Ajánlást tett közzé az online zenei felhasználásokra vonatkozó közös jogkezelésről és a több országot érintő jogosításról. Az Ajánlás közzététele előtt minden érdekcsoporttal egyeztettek, csak a szerzőkkel nem. Az Ajánlás előírja, hogy a jogosultak – külön az online felhasználásokra – visszavonhassák a képviseleti jogot attól a helyi közös jogkezelőtől, amelyben tagok, és javasolja, hogy ruházzák át ezt a jogot két-három központi európai jogkezelőre. Az Ajánlás felsorol több olyan követelményt is, amelyek teljesítését a Bizottság a helyes közös jogkezelés feltételének tart.

Ez az Ajánlás nem kötelezi a tagállamok jogalkotóit jogszabály módosításra, de meg nem valósulása esetén a Bizottság irányelv alkotására tehet javaslatot. Az Ajánlást most vizsgálja az Európai Parlament. Az ARTISJUS-nak – minthogy ma is Európa egyik legrészletesebb, legszigorúbb közös jogkezelési szabályrendszerének kell megfelelnie – igazodásként csak apróbb változtatásokat kell tennie belső szabályzataiban. Így például az interaktív online jogok kezelését a szerző ma is kivonhatja az ARTISJUS képviseleti köréből, anélkül, hogy ez érintené más jogai ARTISJUS általi további kezelését. Az Ajánlás megvalósulása mindaddig csak a jogosultak, így a nagy zenei repertoárokat képviselő zeneműkiadók döntéseitől és a kölcsönös képviseleti szerződések esetleges önkéntes módosításától függ, amíg a kölcsönös képviseleti rendszert európai jogszabály (irányelv) vagy a Bizottság és az Európai Bíróság versenyjogi döntéssel lehetetlenné nem teszi.

Az Ajánlás kiadása előtt és után a közös jogkezelő szervezetek lobbizervezete, a GESAC, továbbá a CISAC Zenei Tanácsa és külön az egyes közös jogkezelő szervezetek – az angol PRS/MCPS kivételével – igyekeztek meggyőzni a Bizottságot az Ajánlás elméleti és ténybeli alapjai hibás voltáról és veszélyes következményeiről. Az ARTISJUS főigazgatója a kisebb európai közös jogkezelő társaságok képviseletében, finn és osztrák kollégáival együtt, ugyancsak eljárta a Bizottság Belső Piaci és Versenyjogi Igazgatóságainál. Elsősorban az új EU tagállamok közös jogkezelői nevében szólva hangsúlyoztuk a szavakban európai szinten is támogatott kulturális sokféleség ellen ható következményeket. Várható, hogy a nemzetközi szolgáltatók csak a négy nagy nemzetközi zeneműkiadó repertoárját fogják használni; sérülnek a helyi szolgáltatók és a fogyasztók érdekei (az egyes tagországokban megszűnik az

egyetlen helyen az egész világrepertoárra való jogszerzés lehetősége); az ellenőrzés távolról nem működik, és végül megszűnhetnek a szerzők és előadóművészek helyi szociális és kulturális támogatásának anyagi alapjai.

Az európai hangfelvétel előállítás és terjesztés jogosítása területén ezek a törekvések már mintegy tizenöt éve jelen vannak. A négy nagy amerikai – angol zenei repertoár hangfelvételei minden nyugat-európai terjesztését – függetlenül a gyártás helyétől - egy-egy közös jogkezelő jogosítja. A 2005. év első fejleménye, hogy megváltozott a közös jogkezelők személye. Jelenleg az EMI partnere a francia SDRM, a Sony/BMG-é és a Warneré a német GEMA, az Universal pedig a belga SABAM-nál jogosít. Ezek a közös jogkezelők a jogdíjak mintegy 2,5 %-át visszafizetik a hangfelvétel előállítónak. A második változás, hogy ezeknek a szerződéseknek a hatályát – az érintett helyi közös jogkezelőkkel való egyeztetés nélkül - kiterjesztik az EU új tagállamainak területére is. Végül – ugyancsak egyoldalú lépésként – a helyi repertoár helyi piacra, helyben történő hangfelvétel kiadását is a négy külföldi jogkezelő kívánja jogosítani és ellenőrizni azzal, hogy például a magyar lemezkiadó által a magyar szerzőknek fizetett jogdíj Németországot, Franciaországot megjárva jusson majd vissza Magyarországra. A Universal – SABAM esetben a Universal zeneműkiadó jogdíj részesedését az Universal hanglemezkiadó a közös jogkezelés kihagyásával, a konzernen belül közvetlenül fizeti ki (ún. „direkt felosztással”). A központosító közös jogkezelők az egyoldalú lépéseiket azzal indokolták, hogy az új helyzetet a Bizottság által alkalmazni tervezett új versenyjogi elvek úgyszólván kikényszerítik, és másrészt a központi jogosítói szerepért a nagy közös jogkezelők között folyó verseny kizárta még azt is, hogy az érintetteket előre tájékoztassák.

A kész helyzet elé állított ARTISJUS a „major” hanglemez kiadók külföldi kiadásai Magyarországra irányuló exportja tekintetében szintén kénytelen engedni ennek a nemzetközi nyomásnak. A magyarországi hangfelvétel előállítók magyar piacra szánt kiadásai azonban továbbra sem lehetnek jogszerűek az ARTISJUS engedélyezése és helyi ellenőrzése nélkül. Ezt kívánják szerző tagjaink érdekei, de a magyar Szerzői Jogi Törvény kötelező szabályai is. A kölcsönös képviselési szerződéseinkben a GEMA-nak, SDRM-nek és SABAM-nak csak a saját országuk területére adtunk képviselési jogot, de Magyarországra semmiképpen. Az év folyamán ezt megértettük, elfogadtattuk a központi jogosító közös jogkezelőkkel, és az erre vonatkozó megállapodásokat - a jelentés írásáig – két központosító közös jogkezelővel már aláírtuk. Mindez azt is jelenti, hogy az eddigi 11 %-os kezelési költség helyett a központi jogosításba tartozó kiadásokra az ARTISJUS-nak a jövőben meg kell elégednie 7,4 %-kal (a többi a külföldi közös jogkezelőé), holott ezzel nem lett kevesebb adminisztratív feladata.

Az online jogosítás korábban kialakult európai területi hatályú „egyablakos” rendszere a 2004. év végével megszűnt, mert az EU Bizottsága kifogásolta az ennek alapjául szolgáló, a közös jogkezelők közötti szerződéses rendszert, az ún. Santiago és Barcelona megállapodásokat. Valójában e szerződésekben az az elem volt a kifogás tárgya, hogy az internetes szolgáltató bár egy helyen megkaphatta az egész világrepertoár egész Európára való szolgáltatásának jogát, de ezt csak a gazdasági székhelye szerinti tagország közös jogkezelőjétől kérhette. 2005-ben ezért minden bel- vagy külföldi online szolgáltatónak minden szolgáltatási országra nézve egyenként kellett megszereznie a világrepertoár használati jogát az ország közös jogkezelőjétől. E rendszer helyett kívánja a Bizottság az ismertetett Ajánlása szerinti jogosítási rendszert bevezetni. Annál bizonyára sokkal egyszerűbb és hatékonyabb lenne visszatérni a „Santiago rendszerre”, most már a gazdasági székhely kapcsoló elv kiiktatásával, de – a jogdíjakat lefelé szorító árverseny elkerülésére – egységes európai jogdíjszint vagy a letöltés helye szerinti tarifa alkalmazásával.

4.4. Az előző pontokban leírt fejleményektől egyáltalán nem függetlenül a négy nagy nemzetközi zeneműkiadó nemzetközi szervezete egyeztető tárgyalásokat folytatott a közös jogkezelők nemzetközi képviselőivel a kiadók követeléseiről. Abban már megállapodás született, hogy a zeneműkiadók a CISAC által a közös jogkezelőkkel, közös pénzen kifejlesztett nemzetközi adatbázisok közül melyeket, milyen módon használhatnak. Ezek a jogosultak nemzetközi adatbázisának (ún. IPI) szűkített változata, a részesedési arányok nélküli nemzetközi műadatbázis (ún. WID) és a filmek zenei tartalmának adatbázisa, az AVIndex lesznek.

4.5. A közös jogkezelők nemzetközi szervezetei mindaddig eredménytelenül lobbiztak annak érdekében, hogy a közös jogkezelés kerüljön ki az európai belső piaci szolgáltatásokról készülő Irányelv hatálya alól. A legfőbb érvek a szerzői jog és joggyakorlás területi jellege, a közös jogkezelőkénti működés szigorú feltételeinek érvényesítése, a

helyi kultúra támogatása, és a szerzőkre káros esetleges jogdíj tarifa verseny kizárása. A zene magyar szerzői, szolgáltatói és fogyasztói szempontjából sajnálatos, hogy a magyar Kormány is a hatály alól való kivétel ellen foglalt állást.

5. Hozzájárulás a szerzői jog gyakorlatának és elméletének fejlődéséhez

A szerzői jog magyarországi gyakorlatában sok évtizede kiemelkedő munkát végző munkatársunk, Pyka Józsefné, a Műsorengedélyezési Főosztály vezetője 2005. március 15-én a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztje kitüntetését kapta.

Az ARTISJUS az év során a következő fontosabb jogszabálytervezetek észrevételezésére kapott lehetőséget:

- 2005. é. CLXV. tv. a szellemi tulajdonra vonatkozó jogérvényesítési európai irányelv átültetéséről,
- a szellemi tulajdon tárgyait is érintő, a vámintézkedésekről szóló kormányrendelet,
- a tankönyvvé nyilvánítás és a tankönyvellátás szabályai,
- Nemzeti Filmarchívum, nemzeti filmvagyon,
- kereskedelmi törvény,
- csődtörvény, Gt., cégtörvény,
- elektronikus kereskedelmi törvény.

Az ARTISJUS maga is jogszabályok alkotását kezdeményezte a Btk.. és a Polgári Perrendtartás egyes részleteit illetően.

Új, terjedelmes feladatkörre bővült az európai közösségi jog előkészítő tanulmányainak és jogszabály tervezeteinek véleményezése, erre a célra a magyar ténybeli és jogi helyzetről beszámolókat készítése. A fontosabb ilyen anyagok 2005-ben: az EU Bizottság Online Ajánlása, a magánmásolási jogdíjigény intézményének működése, a közös jogkezelési versenyjogi ügyek, az UNESCO egyezménye a kulturális sokszínűség védelméről.

Az ARTISJUS vezetője, állandó megbízott ügyvédei és alkalmazott jogászai tagjai több állandó és eseti, a szerzői joggal és általában a szellemi tulajdon védelmével foglalkozó minisztériumi és tárcaközi bizottságnak. Ilyen eseti bizottság volt például az év első felében a digitális jogkezelési technikák jogi kérdéseit megtárgyaló, az IM által irányított bizottság. Négy jogászuk a budapesti egyetemeken rendes szerzői jogi óráinak, tanfolyamainak előadói. Emellett ők és a többi ARTISJUS jogászok az év során 16 belföldi rendezvényen, egyetemi és egyéb konferencián, szakmai értekezleten voltak eseti előadók a szerzői jog tárgykörében. Az ARTISJUS négy jogásza tagja és gyakori szakelőadója a Szerzői Jogi Szakértői Testületnek illetve egyikük a Testület elnökségének is. Részt vettünk német és osztrák szerzői jogi tudományos konferenciákon is. Az egyik ARTISJUS jogász egy hetes nemzetközi szerzői jogi továbbképzést kapott Hollandiában.

2005-ben magánszemélyek és szervezetek, hatóságok megkereséseire több száz ingyenes szerzői jogi véleményt, tanácsot adtunk. Három fiatal jogászuk elkészítette a Magyar Hivatalos Közlönykiadó megbízásából a Szerzői Jogi Törvény magyarázatát a törvény CD-n megjelent szövegéhez. Az ARTISJUS jogászai az év során 9 magyar és egy angol sajtó kiadványban jelentettek meg szerzői jogi szócikkeket és könyvfejezeteket, valamint internetes szakmai fórumokon is megjelentették véleményüket.

6. Terveink 2006-ra

Minden erőnket mozgósítani kell 2006-ban a szerzői, zeneműkiadói hatékony közös jogkezelés és érdekképviselet fenntartása céljából. Tudjuk azonban, hogy az alábbi tervek megvalósulása nagymértékben függ a magyar és az európai jogi környezetünk esetleges módosulásától, a változások irányától.

6.1 Azonos terjedelmű, gyakoriságú zenehasználat mellett növelnünk kell a jogdíj bevételeinket legalább olyan mértékben, hogy megmaradjon a zeneszerzők, zeneműkiadók és írók szerzői jogdíj jövedelmének reálértéke. Az ARTISJUS költséghatékonyasága nem csökkenhet. A jogdíjfelosztás szabályait folyamatosan igazítani kell a felhasználások változásaihoz.

6.2. Végre kell hajtani Statútumainkban az EU Bizottság ajánlása által megkívánt kisebb változtatásokat.

6.3. Még jobban igazítanunk kell díjszabásainkat a zenehasználat és a zenét használók változó körülményeihez.

6.4. Az online, az analóg vezetékes és a sugárzási felhasználások területén a szerződéseinkben gyorsabban kell követnünk a műszaki eszközök, szolgáltatások és üzleti modellek változásait.

6.5. Erősítenünk kell a felhasználók számszaki ellenőrzését (audit).

6.6. Fokozni kell az zenei ISWC kódok kiadásának ütemét, 2006-ra a cél legalább 15.000 darab.

6.7. Nemzetközi kölcsönös képviseleti szerződéseinket a több országot érintő szolgáltatásokat illetően úgy kell alakítanunk, hogy

- továbbra is közvetlenül ellenőrizni tudjuk a magyarországi hangfelvétel előállítás zenei jogosítását, ide értve a nemzetközi vállalkozások Magyarországon bejegyzett leányvállalatai által folytatott zenetöbbszörözést, zenekiadást is. Abban a helyzetben kell maradnunk, hogy hatékonyan felléphessünk a jogosítatlan, „kalóz” felhasználókkal szemben;

- az interaktív online zeneszolgáltatók számára továbbra is fel kell kínálnunk az egész világrepertoárt egy helyen, akár közvetlenül, akár a velünk szerződött külföldi közös jogkezelő szervezet útján,

- az online jogosításban vizsgálni kell a közép- és kelet-európai régió közös jogkezelőinek együttműködésének lehetőségét is.

Budapest, 2006. május